

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for arter på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr. N89 Vadehavet
- Delplan for Fuglebeskyttelsesområde F60
Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen

Titel:

Natura 2000-plejeplan for arter på
Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura
2000-område nr. 89 Vadehavet –
Vidåen, Tøndermarsken og
Saltvandssøen

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-093-1

Må citeres med kildeangivelse.

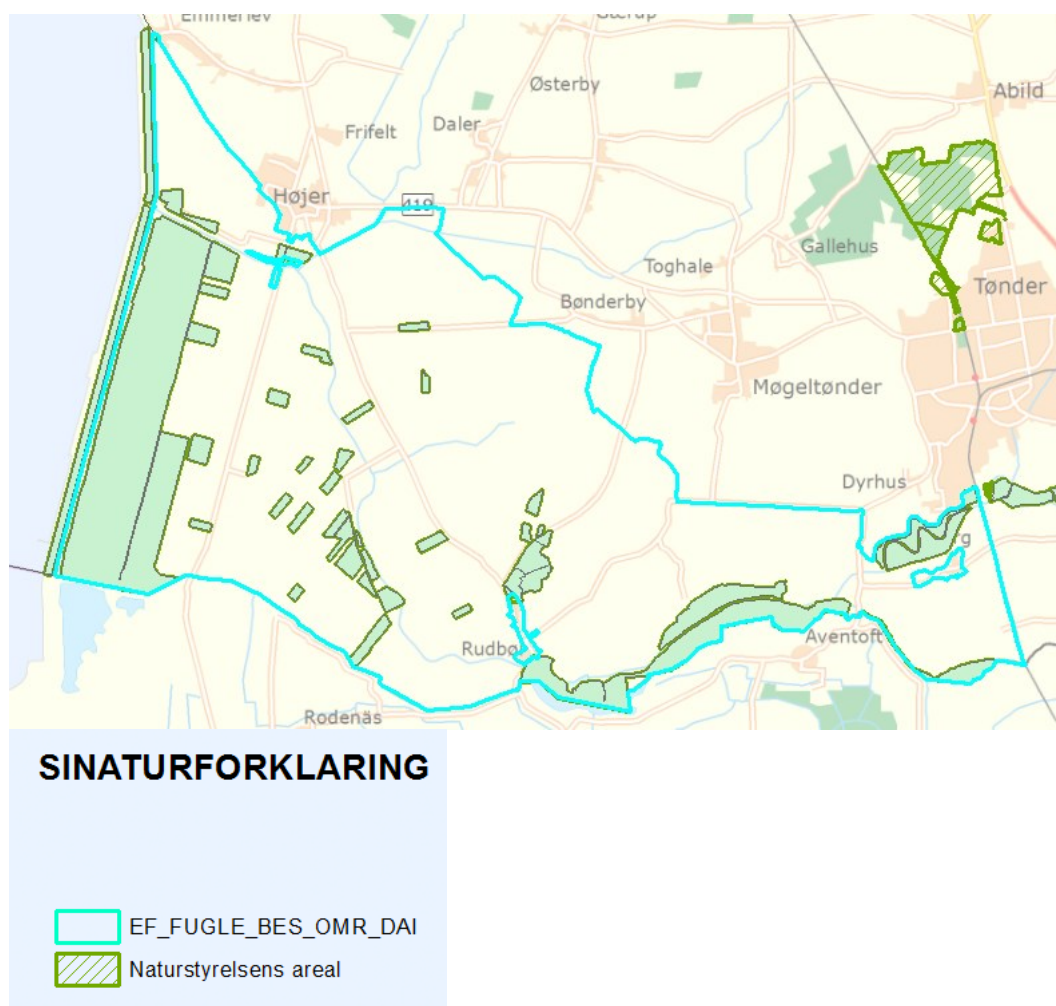

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N89 Vadehavet, delplan for F60 – Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen og vedrører Naturstyrelsens arealer på i alt ca. 1.249, 61 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

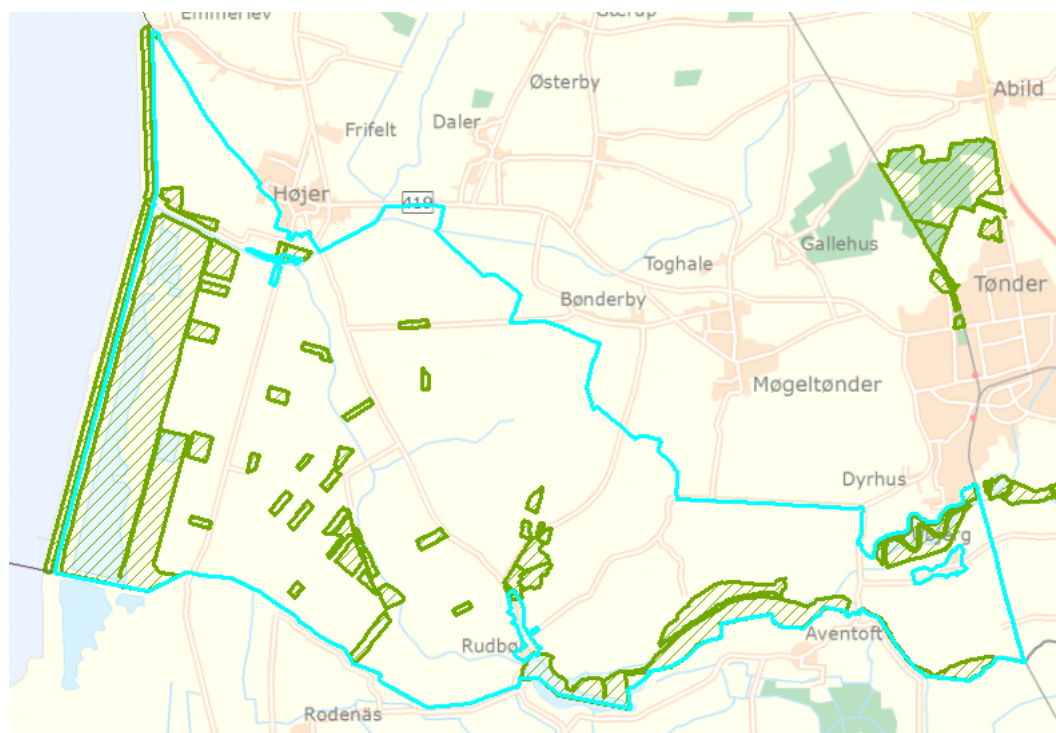
2. Områdebeskrivelse

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle og trækfugle, f.eks. ynglefuglene sortterne og fjordterne og trækfuglene pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås, gravand, pibeand og spidsand.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

SINATURFORKLARING

- EF_FUGLE_BES_OMR_DAI
- Naturstyrelsens areal

Inden for området forvalter Naturstyrelsen betydelige naturarealer omfattende enge, søer og rørsumparealer i Vidåsystemet og i Tøndermarskens Ydre Koge – herunder bl.a. Magisterkogen, Rudbøl Sø, Nørresø, danske del af Hasberg Sø samt Saltvandssøen og hovedparten af de inddigede marskarealer i Margrethe Kog syd for Højer Løb.

Naturstyrelsen har siden sidste planperiode overtaget forvaltningen af Saltvandssøen samt ca. 970 ha enge i Margrethe Kog og Tøndermarskens Ydre Koge i forbindelse med sammenlægning af de tidligere Miljøministeriet og Fødevarerministeriet

Arter på udpegningsgrundlaget

I udpegningsgrundlaget er nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Rørdrum
- Hvid Stork
- Pibesvane
- Sangsvane
- Kortnæbbet Gås
- Grågås
- Bramgås
- Gravand
- Pibeand
- Spidsand
- Skeand
- Havørn
- Rørhøg
- Hedehøg
- Plettet Rørvagtel
- Engsnarre
- Klyde
- Hvidbrystet Præstekrave
- Hjejle
- Strandhjejle
- Islandsk Ryle
- Almindelig Ryle
- Brushane
- Lille Kobbersneppe
- Fjordterne
- Sortterne
- Mosehornugle
- Blåhals

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Naturstyrelsen har ikke tidligere udarbejdet nogen særskilt plejeplan for arterne på udpegningsgrundlaget for dette fuglebeskyttelsesområde. Der er således ikke nogen særskilt plan fra 1. plejeplanperiode at forholde sig til.

Naturstyrelsen har derfor ikke mulighed for at gennemføre en detaljeret evaluering af indsatsen.

Naturstyrelsen vil derfor henvise til nedenstående tabel med bemærkninger til de artsspecifikke tiltag som er gennemført i perioden 2009-2015

Tabel a: Oversigt over ikke-planlagte indsatser der er gennemført, som gavner arter på udpegningsgrundlaget.

Art (navn)	Artstiltag	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt artsplejetiltag
Sortterne	Vandstandsregulering	Indpumpning af vand fra Sønder Å til den danske del af Hasberg Sø gennem sommerhalvåret har skabt et fantastisk sumpområde med idéelle ynglebetingelser for sortterne. Der har været en fast koloni i dette område på ind til 38 ynglepar gennem hele 1. plejeplanperiode
Sortterne	Udlægning af kunstige redeflåder	I et forsøg på at forbedre sortternes ynglesucces har Ravnhøj Consult v/ Jesper Tofft i samarbejde med Naturstyrelsen og Tønder Kommune foretaget udlægning af nogle kunstige redeflåder i tilknytning til de eksisterende kolonier i Magisterkøgen og ved den danske del af Hasberg Sø. Redeflåderne har vist sig at udgøre nogle mere stabile og prædationssikre redesteder end de naturligt forekommende redesteder i flydebladvegetationen

4. Mål og plejetiltag

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Tilstanden af levestederne for fjordterne forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på hvidbrystet præstekrave og blåhals, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål og plejetiltag* for de ovenstående arter i denne planperiode.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til fjordterne gennemføres specifikke artsplejetiltag omfattende følgende mål og plejetiltag jf. tabel b og c.

For eventuelle yngleforekomster af hvidbrystet præstekrave undersøger Naturstyrelsen muligheden for at opsætte færdselsforbudt skilte og begrænse prædation. For blåhals vurderer Naturstyrelsen at det ikke vil være relevant at gennemføre en indsats i denne plejeplanlægningsperiode.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Tabel b: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A193	Fjordterne	Sikring af artens levested	3
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2

Tabel c: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
A193	Fjordterne	Færdselsregulering ved skiltning	2
		Begrænsning af prædation	3
		Græsning	2

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt fjordterne, hvidbrystet præstekrave og blåhals er stabil eller øges.

Bilag

Bilag 1: Resumé af artsplejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N89 – delplan for fuglebeskyttelsesområde F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F60 Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af en række yngle og trækfugle, f.eks. ynglefuglene sortterne og fjordterne og trækfuglene pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås, gravand, pibeand og spidsand.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til fjordterne gennemføres specifikke artsplejetiltag omfattende følgende mål og plejetiltag jf. tabel I og II.

For eventuelle yngleforekomster af hvidbrystet præstekrave undersøger Naturstyrelsen muligheden for at opsætte færdselsforbudt skilte og begrænse prædation.

For blåhals vurderer Naturstyrelsen at det ikke vil være relevant at gennemføre en indsats i denne plejeplanlægningsperiode.

Tabel I: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A193	Fjordterne	Sikring af artens levested	3
		Beskyttelse mod forstyrrelser	2

Tabel II: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsætter for arter (antal)			
Art	Navn	Indsætstype	Total
A193	Fjordterne	Færdselsregulering ved skiltning	2
		Begrænsning af prædation	3
		Græsning	2

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – herunder særligt fjordterne, hvidbrystet præstekrave og blåhals er stabil eller øges.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk